

АРТ-РИНОК І ПРАВО СЛІДУВАННЯ В ЄС ТА УКРАЇНІ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ*

Геннадій Андрощук,

завідувач лабораторії правового забезпечення розвитку науки і технологій НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, кандидат економічних наук, доцент

Степан Давимука,

доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України

Дається економіко-правовий аналіз і прогнозні оцінки розвитку світового й українського арт-ринку. Художній ринок розглядається як система культурних і економічних відносин, які визначають сферу пропозиції та попиту на твори мистецтва, грошову вартість творів мистецтва, а також інфраструктуру і специфічні види послуг, пов'язані з обслуговуванням цього ринку. Особливу увагу приділено становленню та розвитку економіко-правового інституту права слідування, аналізу ринку творів мистецтва ЄС порівняно з найбільшими ринками інших країн. Проаналізовано основні позитивні та негативні аспекти, зумовлені прийняттям Директиви 2001/84/ЄС «Про право слідування на користь авторів оригінальних творів мистецтва» (*Resale Rights Directive*). Робиться висновок про необхідність формування збалансованого ринку мистецтва України з країнами-членами ЄС щодо купівлі-продажу творів мистецтва, гармонізації національних положень права слідування з положеннями Директиви 2001/84/ЄС з урахуванням наявних проблем і викладеного досвіду щодо механізму його реалізації

Ключові слова: арт-ринок, авторська винагорода, обсяг продаж, право слідування, твори мистецтва

Арт-ринок в Україні. Спробуємо охарактеризувати стан арт-ринку в Україні. *Національна спілка художників України* — добровільне творче об'єднання професійних живописців, скульпторів, графіків, художників монументального, декоративно-прикладного та трансавангардного мистецтва, дизайнерів, художників театру й кіно, мистецтвознавців і реставраторів. Це найбільше творче об'єднання художників, що налічує близько 4,5 тис. майстрів усіх видів мистецтв і мистецтвознавців. До Спілки входять також всесвітньовідомі мистецькі центри — *Петриківка* (декоративний

розпис), *Косів* (різьблення, кераміка, вишивка), *Львів* (художнє скло, кераміка), *Опішня* (кераміка, ткацтво, вишивка). До речі, петриківському розпису нещодавно присвоєно статус нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО. Це — перший зразок українського етнографічного мистецтва, що отримав таке високе міжнародне визнання. Цьому сприяла робота майстрів пензля, місцевої громади Дніпропетровщини, де зародилося мистецтво розпису, а також підтримка з боку українських урядових структур і неурядових організацій, прихильників українського мистецтва в усьому світі.

* Продовження. Початок статті у № 3, 2015 р.

Відомий український мистецтвознавець, куратор та художник С. Гординський ще у 1950-х рр. визначив контекст, у якому слід розуміти українське мистецтво. Це, насамперед, український модернізм 1910–1930 рр., що сформувався в таких центрах, як Київ, Харків та Львів. Це також українське мистецтво за межами України з основним центром у Парижі, відомим як *Ecole de Paris* (Паризька школа) 1905–1939 рр. У Радянському Союзі формуються радянсько-українські художники-зірки, котрі зробили суттєвий внесок у розвиток української академічної образотворчої школи. Це такі митці, як Т. Яблонська, М. Глущенко, О. Шовкуненко, С. Шишко та багато інших. Тут варто згадати й геніальний «побічний продукт» — українських нон-конформістів. Представники цієї групи часто працюють або працювали за межами України, як у Москві та Ленінграді, так і в Парижі та Нью-Йорку. Також не варто забувати і велику групу українських митців-емігрантів, які жили й працювали на Заході. Багато з них увійшло до Об'єднання митців українців в Америці. Сюди фахівці відносять і групу так званих аутсайдерів — митців, які вже народилися на Заході. Маючи глибокий зв'язок з нашою культурою та традиціями, вони, на погляд фахівців, повинні також асоціюватися з українським мистецтвом. І вже остання група — це сучасні українські митці.

Зараз, на думку фахівців, топових художників у столиці лише 20–30 (хоча нещодавно активних творців було понад сотня). Проте, зазначалося у пресі, і ті, що зараз «на коні», дещо перебільшують, коли розповідають про свої успіхи. Неможливо бути успішним там, де немає відпрацьованих ринкових механізмів

Останніми роками вітчизняний арт-ринок розвивався досить активно. Зокрема, поживавшала діяльність галерей, аукціонів, виставок, зріс попит

на національне мистецтво, зокрема й на міжнародному рівні. Цьому сприяли як певні економічні чинники, так і державна політика, спрямована на підтримку професійної творчості вітчизняних митців у галузі скульптури, живопису, графіки, декоративного мистецтва [9]. Так Верховною Радою України було прийнято кілька законів, які стосуються і арт-ринку. Це, зокрема, Закони України «Про ратифікацію Угоди про вивезення та ввезення культурних цінностей» (від 11.01.2006 р.) та «Про внесення змін до деяких законів України (щодо оподаткування предметів мистецтва, колекціонування та антикваріату)» (від 22.12.2006 р.). Діяльність вітчизняного арт-ринку також частково регламентується законами України «Про музеї та музейну справу» та «Про охорону культурної спадщини».

Місткість сучасного українського арт-ринку оцінюється в 250 млн дол. США, враховуючи створені твори мистецтва та середню експертну оцінку вартості цих робіт, а також фактичну їх купівлю [9]. Скільки коштує той чи той художник, зазвичай, знають усі. Правду ж про доходи галериста не знає ніхто. Наскільки його бізнес рентабельний — великий секрет. Навіть найбільш чесні, ті, хто офіційно показує свій прибуток, приречені на подвійне життя. Інакше вони будуть ледве зводити кінці з кінцями.

Останніми роками західні експерти і колекціонери звертають дедалі більше уваги на мистецтво країн, які розвиваються. Разом з інтересом до українських сучасних художників, відповідно, зростають і ціни на їхні роботи. Так, у жовтні 2013 р. на аукціоні Phillips українське сучасне мистецтво збрало 115 тис. дол. США, а згодом на перших в історії будинку Sotheby's торгах Contemporary East — 172 000 дол. США. Якщо ця тенденція збережеться та твори українських авторів і надалі рухатимуться на західний арт-ринок, то ціни на їхні роботи про-

тягом найближчих 5 років можуть значно зрости.

Влітку 2008 р. картина І. Чічкана «Воно» була продана в Лондоні за 79 500 дол. США. Українські галеристи та критики почали із захватом говорити про художника. Адже, поперше, продаж відбувся на торгах Phillips de Pury — третього за важливістю після Christie's і Sotheby's аукціонного дому. По-друге, ціна означала, що тепер І. Чічкан продаватиметься значно дорожче (раніше його твори коштували 10 000–15 000 дол. США). І, по-третє, це був вторинний продаж: картину на аукціон виставив колекціонер, а не сам художник. «Я нічого з цього не отримав», — зазначає І. Чічкан (от вам і право слідування). Хоча, насправді, таки отримав — репутацію. А вона коштує дорого. Якщо картину виставляє колекціонер і вона продається, отже, в її автора є комерційний потенціал.

Репутація, як і вартість робіт художника, зростає і після вдалого первинного продажу. Так сталося з українськими художниками, котрі брали участь у знакових для сучасного вітчизняного мистецтва торгах Sotheby's 09.06.2009 р. в Лондоні. Тоді експерти аукціонного дому вперше окремо виділили «український» блок. До цього в українських авторів були тільки разові продажі на іноземних торгах. У 2007 р. на Sotheby's в Лондоні продали знімок А. Савадова з серії «Донбас-Шоколад», а першу роботу Михайлова на Sotheby's було куплено ще раніше, 2002 р. — в Амстердамі його знімок «Без назви» пішов з моток за 360 євро.

Найдорожчий сучасний художник України А. Криволап. Його картина «Кінь. Вечір» у червні 2013 р. поставила новий рекорд на лондонських торгах Phillips — 186 000 дол. США.

Це досить значна сума для ринку сучасного українського мистецтва, але не для світових арт-лідерів. Для порівняння: картина найдорожчого з нині

живих художників Г. Ріхтера Domplatz, Mailand, яка і принесла йому це звання, в травні 2013 р. була продана на нью-йоркських торгах Sotheby's за 37,1 млн дол. США. 82-річний німець ретельно будував свою кар'єру. Він декілька разів змінював стиль, переходячи з фігуративу на абстракцію й назад, експериментував з техніками. Відмовлявся від приватних замовлень. Тривалий час брав участь у великих бієнале та робив персональні шоу в головних музеях світу — від лондонського Tate до нью-йоркського МоМА.

Такі ж методи діють і сьогодні. Адже ім'я художнику створює участь в арт-форумах dOCUMENTA та Manifesta, презентація країни у національному павільйоні на Венеціанському бієнале і присутність на бієнале в Стамбулі, Берліні, Сідней та Сан-Паулу. Важливо відстежувати, хто купує роботи: якщо твір потрапив до зібрання колекціонера зі світовою репутацією чи у колекцію великого музею, статус художника підвищується. Те саме відбувається, коли ім'я художника з'являється у відомому арт-журналі, у вступних текстах кураторів та каталогах до проектів. Усі ці досягнення створюють провенанс — історію роботи. Хороший провенанс значно підвищує вартість автора та його творів. Наприклад, роботи О. Тістола є в амстердамському Stedelijk Museum, київському PinchukArtCentre та колекції американця Н. Доджа. Його останній аукціонний рекорд — 53 900 дол. США (за полотно «Розмальовка» на торгах Phillips у Лондоні в квітні минулого року).

Варто зазначити, що з галереями художники співпрацюють не дуже охоче. По-перше, їх мало — у Києві близько 10, в Одесі, Львові, Харкові, Дніпропетровську й інших великих містах не набереться і десяти. По-друге, вони виставляють націнку до 50 %, а продаж не гарантують.

Повторні продажі робіт українських художників поки що поодинокі. Але

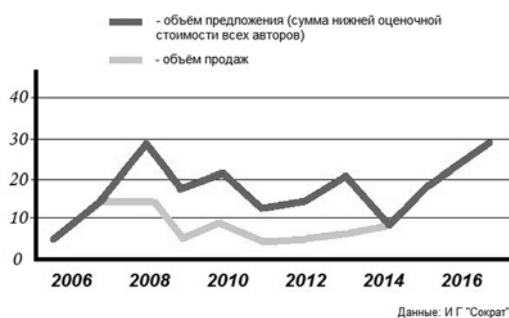

Рис. 3. Динаміка обсягу пропозицій (сума нижньої оціночної вартості всіх авторів) і обсягу продажу*

первинний продаж картин з однієї серії того ж А. Криволапа дає змогу простежити позитивну тенденцію. Майже як до кризи.

За даними інвестиційної групи «Сократ», з 2006 по 2008 рр. обсяг продажів творів мистецтва в Україні зріс утричі й досяг 14,5 млн дол. США, а в 2009 р. знизився до 4,8 млн дол. США. Водночас уже минулого року продаж зріс до 8 млн дол. США, а за підсумками 2014 р. експерти «Сократа» очікують приросту ще на 1,5 млн дол. США [10].

За прогнозами аналітиків, до 2016 р. український арт-ринок зросте більш ніж у 5 разів. За підсумками минулого року його обсяг склав дол. США 5 млн, а через 4 роки, згідно з очікуваннями експертів, наблизиться до 28 млн дол. США [11]. Найчастіше арт-ринок відображає стан справ в економіці країни, а його зростання стає свідченням поліпшення справ загалом у державі. Однак це правило стосується розвинених країн, в яких арт-ринок обріс необхідною інфраструктурою, а кількість людей, які регулярно купують твори мистецтва, обчислюється десятками тисяч. В Україні ж він продовжує розвиватися стихійно, а не в унісон з вітчизняною еконо-

мікою. Враховуючи прогнози експертів, з наступного року зростання арт-ринку обіцяє стати системним.

На Рис. 3 показано динаміку обсягу пропозицій (сума нижньої оціночної вартості всіх авторів) і обсягу продажу.

Стан справ на цьому ринку буде поліпшуватися, насамперед, з трьох причин: 1) зростання цін на твори мистецтва українських художників; 2) зростання кількості колекціонерів мистецтва в нашій країні; 3) становлення інфраструктури арт-ринку [11].

Зазначимо, що статистику можна вести лише на основі відкритих аукціонних продажів. Однак, це не більш як 10 % обороту всього ринку мистецтва. Прості розрахунки дають змогу оцінити весь арт-ринок України в 100 млн дол. США, хоча деякі експерти оцінюють його у 150–200 млн дол. США. Точних показників немає, оскільки основна частина угод припадає на приватні продажі, що залишаються в тіні. Левову частку з них становить не сучасне мистецтво, а антикваріат.

Водночас динаміка цін зазнає впливу моди. Так, з 2002 до 2008 рр. ціни на живописців початку ХХ століття М. Глуценка, С. Шишка й А. Ерделі суттєво зросли та досягали сотень тисяч доларів США. Фахівці по праву вважають А. Ерделі одним з найсильніших українських художників першої половини ХХ століття. Парадокс ХХІ століття полягає в тому, що в Україні А. Ерделі вкрай мало відомий широкому колу шанувальників, незважаючи на те що за його роботи на арт-ринку борються найвідоміші колекціонери. Його картини — вічна цінність.

З початком кризи попит знизився, а ціни впали у 3–4 рази. Нині українські ціни відповідають загальносвітовим цінам ринку. Єдине, що завжди лишається в ціні, це класика ХІХ – початку ХХ століття: С. Васильківський,

* Рисунок в авторській редакції.

М. Пимоненко та ін. Антикваріат тільки дорожчатиме — на 3–5 % щороку. Якщо ж твір дуже якісний, то дохід інвестора може зрости до 10–15%, проте горизонт інвестування — як мінімум 3–4 роки.

Сучасне мистецтво в Україні і за ціною, і за попитом залишається в середньому сегменті, хоча в усьому світі ця ніша арт-ринку динамічно розвивається.

Аналіз тенденцій розвитку світового арт-ринку. Головні аукціонні рекорди минулого року було встановлено в категорії «повоєнне мистецтво» на роботи Е. Ворхола, Р. Ліхтенштейна, Ж.-М. Баскії, Дж. Поллока і Дж. Кунса. Першим у списку став триптих Ф. Бекона «Три начерки до портрета Люсьєна Фрейда», проданий у листопаді 2013 р. на Christie's за 142,4 млн дол. США. Створена 1969 р. картина виявилася дорожчою, ніж знаменитий «Крик» Е. Мунка.

За підсумками 2014 р. сумарна виручка від продажів аукціонного дому Christie's склала рекордні 8,4 млрд дол. США, демонструючи зростання на 17 %. Ці показники є найвищими за всю історію ринку як для аукціонного дому, так і для будь-якого іншого арт-бізнесу. Рушієм зростання продажів стало зростання активності в усіх категоріях і географічних точках присутності й успішний продаж видатних робіт, особливо — творів повоєнного і сучасного мистецтва, шедеврів імпресіонізму і модернізму. Зростання обсягів спостерігалось щодо всіх каналів продажів — аукціонні продажі вирости на 15 % до позначки в 6,8 млрд дол. США, приватні — на 26 % до 1,5 млрд, а продажі через Інтернет — на 60 % до 35,1 млн дол. США.

За результатами минулих торгів можна дійти висновку, що 2014 р. був особливо успішним для творів повоєнного та сучасного мистецтва. Зростання продажів становить 39 % порівняно з 2013 р. до 2,8 млрд дол. США. Восени минулого року на минулих в

Нью-Йорку торгах виручка від продажів творів у категорії повоєнного й сучасного мистецтва становила 852 млн дол. США. Інші категорії також демонструють зростання, однак не таке значне. Так, обсяг продажів у категорії мистецтва імпресіонізму і модернізму збільшився на 19 % і виріс до позначки в 1,2 млрд дол. США. Одним з топ-лотів категорії стала робота Е. Мане «Весна», придбана лос-анджелеським Музеєм Гетті за 65,1 млн дол. США [10]. Картина французького художника П. Гогена «Nafea Faa Iroiro» («Коли весілля?»), що була створена в 1892 р., яка зображує двох таїтянок, була продана в 2015 р. за рекордні 300 млн дол. США. Це найбільша сума, отримана коли-небудь за твір мистецтва.

Мистецтво — довгострокова інвестиція й віддача від неї буде, тільки якщо купувати за ринковою вартістю сьогодні та продавати теж за ринковою, але через 10 років.

Не зважаючи на проблеми, арт-ринок в Україні досить перспективний і потроху зростає. Зокрема, попри закиди в бездіяльності, преса й експерти фіксують активізацію роботи мистецьких галерей, що є одним з головних учасників арт-ринку.

Одна з умов виникнення права слідування — публічність перепродажу. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» купівля-продаж творів образотворчого мистецтва вважається публічною, якщо вона здійснюється через аукціон, галерею, салон, крамницю тощо. Публічність угоди є передумовою для більш повного захисту майнових прав автора чи його спадкоємців. Саме на суб'єктів, що організують аукціон, є власниками крамниці, салону тощо, покладається обов'язок поінформувати автора чи його спадкоємців про факт перепродажу твору та виплатити 5 % від суми угоди.

Публічність перепродажу, як обов'язкова умова виникнення права

слідування, передбачена виключно Законом України «Про авторське право і суміжні права». Цивільний кодекс України відповідної умови не містить. Коло суб'єктів, на яких покладено обов'язок здійснювати виплату авторської винагороди у зв'язку з реалізацією права слідування, Цивільний кодекс України обмежує продавцем художнього твору. Тож за Цивільним кодексом України право слідування виникає незалежно від того, має продаж твору образотворчого мистецтва публічний чи приватний характер (така позиція законодавця, звісно, виявляється більш прийнятною — право слідування виникає в усіх випадках перепродажу твору образотворчого мистецтва). Але, зважаючи на викладене, потрібно підкреслити: сьогодні відсутня законодавча регламентація механізму практичної реалізації права слідування продавцем твору. У такій ситуації доцільним є законодавче закріплення як обов'язкової умови укладення договору купівлі-продажу твору образотворчого мистецтва дотримання вимог ст. 27 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Інакше такий договір має визнаватися недійсним.

У ст. 448 ЦК України мова йде про право слідування. Під правом слідування, чи правом пайової участі розуміється право автора на свою частку доходів від кожного наступного продажу оригіналу художнього твору, а також оригіналу рукопису літературного твору. Таке визначення права слідування впливає зі змісту зазначеної статті Цивільного кодексу України, яка розширила коло творів, щодо яких може застосовуватися право слідування. До набуття чинності Цивільним кодексом України в ст. 27 Закону України «Про авторське право і суміжні права» право слідування закріплювалося лише за авторами творів образотворчого мистецтва та спадкоємцями авторів цих творів. Право слідування обмежується випад-

ками публічного продажу таких творів. При кожному публічному продажу твору образотворчого мистецтва, оригіналу рукопису літературних творів через аукціон, галерею образотворчого мистецтва, художній салон, магазин та ін. автор має право на одержання від продавця винагороди у розмірі 5 % продажної ціни. Де саме здійснюється продаж зазначених творів конкретизується у ст. 27 Закону України «Про авторське право і суміжні права», позаяк у ст. 448 ЦК України мова йде тільки про розмір винагороди, що її має отримати автор від кожного продажу оригіналу художнього твору чи оригіналу рукопису літературного твору. Про наявність контрагента (художнього салону, магазину тощо) свідчить норма ч. 1 ст. 448 ЦК України, яка визначає його через особу продавця, на якого покладається обов'язок сплатити автору відповідні суми винагороди. Право слідування визнається невідчужуваним і переходить тільки до спадкоємців автора твору за законом або за заповітом на строк дії авторського права [13]. Стаття 448 ЦК України вводить нових суб'єктів, до яких може перейти право слідування. Це спадкоємці спадкоємців автора твору. Практичного значення таке уточнення фактично не має, оскільки головним є строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Крім цього, таке уточнення суб'єктів авторського права є недоречним і суперечить ст. 435 ЦК України. Варто зазначити, що право слідування має змішану правову природу — йому притаманні як елементи правової охорони, що характерні як для майнових прав інтелектуальної власності на твір, так і елементи, що визначають специфіку правового режиму особистих немайнових прав автора твору. Так, з одного боку, право слідування є невідчужуваним, що властиво особистим немайновим правам авторів творів. Законодавче закріплення невідчужуваності права є пра-

вовою гарантією запобігання вимушеній відмові автора від свого права. З другого боку, строк дії права слідування встановлений такий же, як і для майнових прав інтелектуальної власності на твір. У деяких країнах, наприклад у Російській Федерації, право слідування виникає лише в разі, якщо ціна при перепродажу перевищує попередню ціну не менш, ніж на 20 %. Тільки за такої умови автор твору має право на отримання від продавця винагороди в розмірі 5 % від ціни перепродажу. У деяких країнах розмір пайової участі обчислюється тільки від суми перевищення ціни при перепродажу, незважаючи на те, що факт перевищення попередньої ціни часто неможливо встановити. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів дозволяє кожній країні встановлювати в національному законодавстві порядок збору та розміри сум, що призначені авторам творів мистецтва й рукописів (п. 3 ст. 14ter) на власний розсуд. У Законі України «Про авторське право і суміжні права» відсутнє спеціальне застереження щодо перевищення ціни, тому що будь-які заздалегідь встановлені норми можуть бути порушені продавцями, що в свою чергу призведе до порушення прав та інтересів автора твору. А отже автор твору повинен отримати встановлений відсоток (частку) доходу при будь-якому перепродажу свого твору. Право слідування, як уже зазначалося, введене в національне законодавство України відповідно до Бернської конвенції, до якої ця норма була включена в 1948 р. [13]. Згідно з цією Конвенцією «щодо оригіналів творів мистецтва та оригіналів рукописів письменників і композиторів автор, а після його смерті особи чи установи, які наділені відповідними правами за національним законодавством, користуються невідчужуваним правом дольової участі в кожному випадку продажу твору, що слідує за першим його продажем, вчиненим ав-

тором твору» (п. 1 ст. 14ter). Хоча ст. 448 ЦК України порівняно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» значно розширила сферу дії права слідування, проте за своїм змістом вона не збігається з відповідними положеннями Бернської конвенції, оскільки залишила поза своєю увагою твори композиторів.

Висновки. Підсумовуючи, потрібно зазначитим, що Європейська Комісія: 1) вважає за потрібне тримати під контролем розвиток арт-ринку ЄС і обіцяє підготувати новий звіт; 2) продовжить спроби переконати треті країни в необхідності впровадження права слідування при перепродажі авторських прав; 3) планує налагодити діалог учасників арт-ринку ЄС з метою обміну досвідом задля оптимізації порядку перепродажу творів мистецтва; 4) підготує пропозиції щодо вирівнювання ставок роялті, розподілюваного організаціями колективного управління авторськими правами [12].

В Україні право слідування знайшло своє відображення у ст. 27 Закону України «Про авторське право і суміжні права». На відміну від положень Директиви 2001/84/ЄС, у цьому Законі не встановлено мінімальний рівень ціни перепродажу. Винагорода повинна виплачуватися автору твору, а в разі його смерті — спадкоємцям, у розмірі 5 % (твердий фіксований відсоток) від ціни кожного наступного продажу твору через аукціон, галерею, салон тощо, що відбувається за першим його продажем, здійсненим автором твору. Виплата винагороди в такому разі здійснюється зазначеними аукціонами, галереями, салонами, крамницями тощо. Доцільно було б уніфікувати в національному законодавстві з авторського права ставки відрахувань у відсотках залежно від ціни продажу оригіналів творів мистецтва, як це передбачено в Директиві 2001/84/ЄС. Такі зміни національного законодавства з авторського права стали б правовою підставою для

формування збалансованого ринку мистецтва України з країнами-членами ЄС щодо купівлі-продажу творів мистецтва.

Головний недолік законодавчого врегулювання права слідування полягає у відсутності положень щодо його практичної реалізації. Так, хоча право слідування і знайшло своє відображення в національному законодавстві, проте відсутність механізму його реалізації призвело до того, що це право практично не діє, залишаючись «на папері».

Україна, прагнучи стати членом ЄС, має гармонізувати національні положення права слідування з положеннями Директиви 2001/84/ЄС беручи до уваги існуючі проблеми та викладений досвід щодо механізму його реалізації. ♦

Список використаних джерел

1. Проблема грошової вартості витворів мистецтва [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://estetica.etica.in.ua/problema-groshovoyi-vartosti-vitvoriv-mistetstva>.
2. Куприна Ю. Україна в тренді: скільки на цьому зароблять українські художники [Електронний ресурс] / Юлия Куприна, Зінаїда Кукіна, Єлизавета Герман. — Режим доступу : <http://forbes.ua/ua/magazine/forbes/1373719-ukrayina-v-trendi-skilki-na-comu-zaroblyat-ukrayinski-hudozhniki>.
3. Калимов А. Инвестиции страсти и стабильности [Электронный ресурс] / Анвар Калимов. — Режим доступа: <http://www.rbcdaily.ru/finance/562949985281654>.
4. Капіца Ю. М. Авторське право і суміжні права в Європі / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, О. В. Жувака. — К.: Логос, 2012. — 696с.
5. Чурніта Г. В. Спеціальні права автора твору образотворчого мистецтва [Електронний ресурс] / Чурніта Г. В. — Режим доступу : <http://radnik.info/statti/550-intelrktual/14590-2011-01-18-06-24-55.html>.
6. Штефан О. Право слідування в Україні та інших країнах світу / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. — № 5, 2009.
7. Report on the Implementation and Effect of the Resale Right Directive (2001/84/EC) [Electronic resource]. — Access mode: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=628943:cs&lang=en&list=629223:cs,628943:cs,622122:cs,620310:cs,573712:cs,593825:cs,573575:cs,573578:cs,573613:cs,573576:cs,&pos=2&page=1&nbl=362&pgs=10&hwords>.
8. Андросук Г. Європейський реєстр авторських прав для цифрового використання творів / Г. Андросук // Інтелектуальна власність. — 2012. — № 5. — С. 64.
9. Арт-рейтинг та арт-ринок в Україні (оглядова довідка за матеріалами преси) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/185242;jsessionid=08DVC10986491A48F18286545557E238>.

10. *Финансовая нестабильность вызвала взрывной рост арт-бизнеса [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.bfm.ru/news/284091>.*
11. *Філатов А. Конвульсії українського арт-ринку [Електронний ресурс] / Антон Філатов. — Режим доступу: <http://bankografo.com/konvulsiyi-ukrayinskogo-art-rinku.html>.*
12. *Европейская комиссия отчиталась о праве следования с перепродажи авторских отчислений [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.copyright.ru/ru/news/main/2012/03/05/EC_pereprodazha_prava.*
13. *Право інтелектуальної власності: науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України / За заг. ред. В. М. Паладія, Н. М. Мироненко, В. О. Жарова. — К. : Парламентське видавництво, 2006. — 432 с.*

Надійшла до редакції 31.03.2015 р.

Андрощук Г., Давимука С. Арт-рынок и право следования в ЕС и Украине: экономико-правовой анализ. Дается экономико-правовой анализ и прогнозные оценки развития мирового и украинского арт-рынка. Художественный рынок рассматривается как система культурных и экономических отношений, которые определяют сферу предложения и спроса на произведения искусства, денежную стоимость произведений искусства, а также инфраструктуру и специфические виды услуг, связанные с обслуживанием этого рынка. Особое внимание уделено становлению и развитию экономико-правового института права следования, анализу рынка произведений искусства ЕС по сравнению с крупнейшими рынками других стран. Проанализированы основные положительные и отрицательные аспекты, связанные принятием Директивы 2001/84/ЕС «О праве следования в пользу авторов оригинальных произведений искусства» (Resale Rights Directive). Делается вывод о необходимости формирования сбалансированного рынка искусства Украины со странами-членами ЕС по купле-продаже произведений искусства, гармонизации национальных положений права следования с положениями Директивы 2001/84/ЕС с учетом существующих проблем и изложенного опыта механизма его реализации.

Ключевые слова: арт-рынок, авторское вознаграждение, объем продаж, право следования, произведения искусства

Androschuk H., Davymuka S. Art market and resale right in the EU and Ukraine: economic and legal analysis. Gives economic and legal analysis and projections for the development of Ukrainian and world art-market. The art market is a system of cultural and economic relations that define: the scope of supply and demand for works of art, the monetary value of works of art, and infrastructure and specific services for servicing this market. Particular attention is paid to the establishment and development of economic and legal institution of the route, the analysis of the EU art market compared to the major markets of other countries. The main positive and negative aspects caused by the adoption of Directive 2001/84/EC «On the Resale Right for the Benefit of the

Authors of Original Works of Art» (Resale Rights Directive). The conclusion of the need of sustainable art market of Ukraine by the Member States for the purchase and sale of works of art, harmonization of national provisions of law following the provisions of the Directive 2001/84/EC on the basis of existing problems and above experience in its implementation mechanism

Keywords: art-market, royalties, sales, resale right, works of art

---

ДО ВІДОМА

Журнал «Теорія і практика інтелектуальної власності» приносить вибачення авторам статті у зв'язку з допущеною з технічних причин помилкою.

Так, у № 3 за 2015 рік перша частина статті «Арт-ринок і право слідування в ЄС та Україні: економіко-правовий аналіз» (автори Г. Андрощук та С. Давимука) вийшла з помилковим списком літератури.

З повагою,
редакція журналу
«Теорія і практика інтелектуальної власності»